

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ” din CHIȘINĂU

Cu titlul de manuscris

C.Z.U: 37.091 (043.2)

BRIȚCHI Aliona

**CADRUL PEDAGOGIC DE REALIZARE A PROCESULUI DIDACTIC
ȘI FORMAREA PROFESIONALĂ A ÎNVĂȚĂTORILOR LA NIVELUL
CLASELOR CU PREDARE SIMULTANĂ**

Specialitatea 531.01. Teoria generală a educației

AUTOREFERATUL
tezei de doctor în științe pedagogice

CHIȘINĂU, 2016

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei *Științe ale Educației*,
Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”

Conducător științific:

SADOVEI Larisa, dr. în șt. ped., conf. univ., U.P.S., „I. Creangă”.

Consultant științific:

URSU Ludmila, dr. în șt. ped., conf. univ., U.P.S., „I. Creangă”.

Referenți oficiali:

1. ANDRIȚCHI Viorica, dr. hab. în șt. ped., conf. univ., IȘE
2. MARIN Mariana, dr. în șt. ped., conf. univ., IȘE

Membrii Consiliului Științific Specializat:

COJOCARU-BOROZAN Maia – **președinte**, dr. hab. în șt. ped., prof. univ.,
U.P.S. „I. Creangă”

GARȘTEA Nina – **secretar științific**, dr. în șt. ped., conf. univ., U.P.S. „I. Creangă”

COJOCARU Vasile, dr. hab. în ped., prof. univ., U.P.S. „I. Creangă”

PATRAȘCU Dumitru, dr. hab. în șt. ped., prof. univ., U.P.S. „I. Creangă”

PANICO Vasile, dr. în șt. ped., conf. univ., UST

Sușținerea va avea loc la **4 octombrie, 2016, ora 14.00**
în ședința Consiliului Științific Specializat D 33.531.01-06
la Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”, bloc 2, sala senatului,
mun. Chișinău, str. I. Creangă 1, Chișinău

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la
biblioteca Universității Pedagogice de Stat „I. Creangă”
și pe pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.acad.md).
Autoreferatul a fost expediat la **2 octombrie, 2016**

Secretar științific

al Consiliului Științific Specializat

GARȘTEA Nina, dr. în șt. ped., conf. univ.

Coordonator științific

SADOVEI Larisa, dr. în șt. ped., conf. univ.

Consultant științific:

URSU Ludmila, dr. în șt. ped., conf. univ.

Autoare

BRITȚCHI Aliona

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Întemeiat pe experiențe anterioare și cercetări specializate în plan internațional, învățământul simultan exprimă opțiunea politicilor educaționale pentru crearea oportunităților pedagogice de asigurare a eficienței procesului didactic în clasele incomplete de elevi. Numărul mic de copii în unele sate ale republicii au determinat autoritățile la organizarea procesului educațional în condițiile activității simultane, cadrele didactice fiind angajate la realizarea curriculumului școlar prin cumulara grupelor de copii cu vârste neomogene.

Având în vedere problema claselor cu număr redus de copii, în special în zonele rurale, Ministerul Educației al Republicii Moldova elaborează în anul 2012 *Instrucțiunea privind organizarea procesului educațional în clasele I-IV în condițiile activității simultane*, deschizând prin aceasta posibilitatea valorificării oficiale a activității de predare simultană în clasele incomplete de elevi [25]. Accepția de „*clase primare mixte*”, alcătuite din cel mult două clase componente (de regulă, I–III, II–IV), în care activitățile directe cu elevii unei clase alternează cu activitatea individuală a elevilor altei clase”, este stabilită în documentul de bază care determină cadrul juridic al raporturilor privind proiectarea, organizarea, funcționarea și dezvoltarea sistemului de educație din Republica Moldova - *Codul educației* (art. 3, Noțiuni principale) [13].

Fundamentarea științifică a cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în învățământul simultan este actuală din perspectiva idealului educațional al școlii, care pretinde la soluționarea problemelor educației, indiferent de perioadele de tranziție sau crizele marcante, în acest sens, programul (regimul) de studii simultan în clasele incomplete, fiind considerat de principalii actori comunitari, mai degrabă, o strategie a educației de compromis. Managementul procesului didactic în învățământul simultan se înscrie în această traiectorie importantă a schimbării, iar valorile însușite din modelele de dezvoltare socială constituie „baza cognitivă, metodologică și practică a programelor educaționale, perfectibile la nivelul instituției școlare”, subliniază S. Cristea [18, p. 237]. Din aceste considerente, *inițierea și formarea cadrelor didactice pentru activitatea realizată concomitent cu două, trei sau patru clase în funcție de numărul elevilor a devenit deosebit de actuală, importantă și semnificativă.*

Descrierea situației în domeniul de cercetare.

Experiența de mai mult de 200 de ani în România, dar și practicile pozitive ale școlilor cu program simultan din Franța, SUA, Australia, Canada, Elveția, Suedia, relevă eficiența *activităților didactice realizate concomitent cu elevi de diverse vârste în aceeași clasă*. De asemenea, studiul școlii rurale incomplete din Rusia reprezintă un câmp important de cercetare a cadrului pedagogic de realizare a educației în învățământul simultan, dar și metodologia organizării activităților școlare în perioada antichității romane [48], nemijlocit - „metodele de scriere și citire pentru uzul clasei primare”, aplicate de Ion Creangă în grupurile de copii variate ca vârste [11], sau prezența constantă a claselor de acest tip în toate țările, inclusiv R. Moldova, în toate timpurile, indiferent de situația socio-economică și culturală, constituie referințe importante în cercetarea cadrului pedagogic de realizare a educației în clasele cu predare simultană.

Interes sporit în cercetare prezintă studiile ce descriu activitățile didactice realizate concomitent la două și mai multe clase în ciclul primar pentru aspectele metodologice pe variate dimensiuni, în care au fost avansați termeni și formulate sintagme științifice specifice de tipul: *predarea în învățământul simultan / condițiile predării simultane* - D.Stoicescu, L.Stanulescu [45], I.Stoichicescu, B.Manolache, B.Ilieș [46], *predare simultană în învățământul primar* - R.Gîrleanu-Costea [23], *activitățile didactice simultane / predarea simultană* - M.Păunescu [41], *condițiile activității simultane* – Instrucțiunea ME RM [25], *regim simultan* - Metodologia de organizare a claselor din învățământul preuniversitar în regim simultan (România) [32].

O abordare specială în literatura pedagogică este asigurată de fenomenul școlilor din mediul rural din spațiul rus, cercetat din mai multe aspecte: din punct de vedere al sistemului de învățământ - Байбородова Л.В. [51], organizarea variabilității școlilor din mediul rural - Байгулова Н.В. [52], Цирульников А.М. [59]; specificul activității diverselor tipuri de școli - Иванов А.Ф. [55], Костяшкин Э., Скаткин М. [57]; conținutul și formele de instruire și educație - Огородников Н.Т. [58], Зайкин М.И., Фролов М.И., Шкильменская Н.А. [54]; formarea cadrelor didactice pentru școala rurală - Ковалев В.П. [56], Гарднер В.В. [53].

Operăm în cercetare cu termeni consacrați și sintagme științifice în teoria și practica pedagogică (*învățământ primar, proces didactic, managementul clasei de elevi*) și concepte specifice cercetării (*învățământ primar simultan, clase cu predare simultană*), care permit descrierea fenomenului *învățământ primar simultan, prin care înțelegem procesul de învățământ în clasele incomplete cu predare concomitentă la vârste școlare neomogene, ne referim și la sistemul de învățământ, doar ca și context al predării-învățării-evaluării simultane*.

În conceptualizarea procesului de învățământ în clasa cu predare simultană, un aport considerabil a constituit dimensiunea *managementului clasei de elevi*, definit de R.Iucu drept „domeniu în științele educației care studiază perspectivele de abordare a clasei de elevi și structurile dimensionale ale acesteia, în scopul asigurării conduitelor corespunzătoare pentru desfășurarea procesului de predare-învățare-evaluare [28]. Acest domeniu a servit drept sferă de transpunere în concepte specifice *managementului învățământului simultan*, expresie a cadrului pedagogic de „*pregătire, organizare și realizare a demersului didactic în clasele incomplete de elevi*” (V. Molan – 2006) [33], M. Izămșeanu– 2011) [29].

Perspectivele de abordare a procesului de învățământ în clasele cu predare simultană s-au bazat pe concepții relevante domeniului de cercetare: *proiectare curriculară* (I.Cerghit [10], S. Cristea, M. Bocoș [18]), *tehnologii educaționale* (Patrașcu Dm. [39]), *teoria și metodologia instruirii* (L.Sadovei, L.Papuc, M. Cojocaru [43], M.Ionescu, M. Bocoș [26]), *învățarea autoreglată* (S. Focșa-Simionov [21]), *comunicare educațională/didactică* (M.Cojocaru-Borozan [16,17], L.Sadovei [43]), *învățarea prin cooperare* (A.Nicu, E.Conțiu [36]) *evaluare criterială prin descriptori* (coord. L.Pogolșa, M.Marin [42]), *educația centrată pe elev* (T.Callo, A. Paniș [8]), *normativitate pedagogică* (M. Călin [10]), *paradigma managementului educațional* (V.Gh.Cojocaru [15], V.Andrițchi [2]).

Aspect recunoscut și în conținutul evoluției conceptului de învățământ simultan, *clasele cu predare simultană* definesc contextul unde sînt cunoscute mai multe dificultăți organizatorice și pedagogice în procesul de învățământ. Efortul sporit al cadrelor didactice privind *organizarea temeinică a activităților curriculare în conceperea și pregătirea lecțiilor, realizarea procesului de predare-învățare-evaluare în condițiile activității simultane a două grupuri neomogene* (deși se lucrează cu mai puțini copii), *îndeplinirea rolurilor manageriale* (planificare, coordonare, consiliere etc.) *în activitatea de monitorizare și îndrumare a copiilor*, reprezintă dimensiuni importante prin care învățătorul/ profesorul poate asigura eficiență la nivelul claselor cu predare simultană, respectiv, nivelul pregătire a cadrului didactic pentru realizarea acestor sarcini, va contribui pozitiv sau va crea dificultăți în proiectarea activităților didactice în aceste clase. În acest sens, una din *problemele pedagogice fundamentale vizează pregătirea cadrelor didactice pentru activitate profesională la nivelul claselor cu predare simultană*.

Fenomenul formării profesionale și a dezvoltării competențelor cadrelor didactice este obiectul multiplelor cercetări, fiind valorificat în lucrările autorilor: A.Neculau [35], I.Cerghit [12], C.Bunăiașu [7], L.Gliga [24], R.Iucu [27], E.Joița [31] etc. În Republica Moldova, diverse aspecte ale teoriei și practicii formării profesionale au fost abordate de către: V.Gh. Cojocar [14], V.Andrițchi [1], Negură I., Papuc L., Pâslaru [40], Panico [38] etc.

Menționăm, că actualitatea cercetării este determinată și de căutarea răspunsurilor la *contradicțiile identificate în contextul învățămîntului primar simultan*: dintre necesitatea obiectivă a educației contingentului mic de copii în școala cu așezare geografică nefavorabilă și insuficienta pregătire a cadrelor didactice pentru activitatea în clasele 1-4 cu predare simultană; dintre specificul învățămîntului simultan și importanța stabilirii unui sistem de competențe profesionale necesare învățătorilor în activitatea didactică în clasele cu predare simultană; creșterea cu fiecare an a numărului claselor primare cu astfel de predare în școlile din R. Moldova (în mod special, în școlile din mediul rural) și necesitatea asigurării condițiilor pedagogice de realizare a procesului didactic în aceste clase de elevi.

Concluzionînd pe marginea acestui subiect, deducem **problema cercetării** care rezultă din formarea insuficientă a învățătorilor pentru activitatea didactică în condițiile învățămîntului simultan. Necesitatea imperioasă în științele pedagogice moderne de a *determina fundamentele teoretice și praxiologice a formării profesionale a învățătorilor pentru activitatea didactică în clasele cu predare simultană*. Or, **direcțiile de soluționare a problemei cercetării** pe care le înaintăm sînt: (a) crearea unui real suport științific privind fundamentele teoretice ale învățămîntului primar simultan ca și context al determinării cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în clasele incomplete de elevi; (b) elucidarea valorilor specifice competențelor profesionale ale învățătorilor cu activitate în clasele cu predare simultană în vederea adaptării curriculumului universitar de formare profesională pentru managementul procesului didactic în învățămîntul primar simultan.

Scopul cercetării se centrează pe fundamentarea teoretică și praxiologică a formării profesionale a învățătorilor pentru activitatea didactică în clasele cu predare simultană.

Obiectivele cercetării vizează determinarea sistemului de idei și concepte prioritare pentru organizarea procesului didactic în învățământul primar simultan; elaborarea Modelului managementului procesului didactic în învățământul primar simultan și a Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor valorificate în clasele cu predare simultană; evaluarea nivelurilor și a particularităților formării profesionale inițiale și continue a învățătorilor pentru organizarea procesului didactic în clasele cu predare simultană; proiectarea și validarea experimentală a Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană.

Metodologia cercetării științifice a presupus utilizarea în demersul investigațional și experimental a metodelor: teoretice - documentarea științifică, metoda modelării, metodele analitico-sintetică; metode experimentale - experimentul pedagogic, observația, interviul, chestionarul; metode de măsurare a datelor experimentale: prelucrarea matematico-statistică a datelor experimentale și metoda statistică a Programului SPSS – 17.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării este confirmată de: Modelul managementului procesului didactic în învățământul primar simultan; referențialul competențelor profesionale ale învățătorilor valorificate în clasele cu predare simultană; principiile proiectării demersului didactic în clasele cu predare simultană rezultate din proiectarea cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în învățământul primar simultan prin componentele: normativitate pedagogică, proiectare curriculară, predare-învățare-evaluare, comunicare educațională și gestionarea studiului individual.

Problema științifică soluționată în cercetare rezidă în valorificarea cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în învățământul primar simultan prin integrarea Modelului managementului procesului didactic în învățământul primar simultan, a Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor și a principiilor proiectării demersului didactic, prin intermediul Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană și valorificate în clasele cu predare simultană, și afirmate în contextul specific al managementului clasei de elevi.

Semnificația teoretică a cercetării este confirmată prin: determinarea sistemului de idei și concepte necesare pentru fundamentarea teoretică a Modelului managementului procesului didactic în învățământul primar simultan; descrierea semnificației termenilor operaționali în demersul investigațional; prezentarea paradigmei actuale a managementului procesului de învățământ în clasele cu predare simultană; dezvoltarea Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor valorificate în clasele cu predare simultană, crearea noilor cunoștințe în domeniul Teoriei generale a educației prin stabilirea avantajelor, limitelor și a perspectivelor învățământului simultan în educația elevilor la treapta primară de învățământ.

Valoarea aplicativă a cercetării: elucidarea nivelurilor și a particularităților de formare a învățătorilor pentru realizarea activității profesionale în clasele cu predare simultană; adaptarea curriculumului universitar de formare profesională a învățătorilor la nivel de produs în planul resurselor curriculare și la nivel de proces prin finalități, conținuturi și valori specifice activității profesionale în învățământul simultan; elaborarea și validarea experimentală a Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. *Cadrul pedagogic de realizare a procesului didactic în clasele cu predare simultană* este legitimat de managementul învățământului simultan prin conexiunile paradigmatică ale aspectelor organizaționale, epistemice, istorice, sociologice și psihologice, care asigură un sistem unitar și integru de perspectivă.

2. Formarea profesională a învățătorilor pentru activitatea didactică în învățământul simultan va avea impact pozitiv în condițiile realizării principiilor proiectării demersului didactic în sistemul de competențe, stabilite în cadrul *Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor* și valorificate la nivelul claselor cu predare simultană.

3. *Programul de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană* reprezintă cadrul de dezvoltare profesională a învățătorilor, raportat la ansamblul de circumstanțe favorabile afirmării continue în contextul specific al managementului clasei de elevi.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin diseminarea rezultatelor cercetării teoretice și experimentarea Programului de formare profesională inițială și continuă a învățătorilor la nivelul claselor cu predare simultană în Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și Institutul de Științe ale Educației din R. Moldova în perioada anilor 2012 - 2016.

Aprobarea și validarea rezultatelor științifice este asigurată de investigațiile teoretice și experiențiale la tema cercetării. Rezultatele investigației au fost prezentate **în suporturi de curs: *Învățământul simultan. Suport de curs pentru studenți în procesul de formare inițială și continuă***. Chișinău: 2014; **în ghiduri metodologice: *Învățământul simultan: Breviarium. Ghid metodologic***. Chișinău: 2015; **în reviste științifice de specialitate: *Abordări actuale privind integrarea toleranței comunicative în sistemul valorilor fundamentale***, În: Revista de Științe Socioumane nr. 1 (23), 2013; *Strategia învățării pe bază de proiect – condiția eficienței învățământului simultan*. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice B, Nr.3, Academia de Științe a Moldovei, 2015; *Dimensiunile „Proiectarea și realizarea lecției” în clasele cu regim simultan*. În: Revista de Științe Socioumane, nr.3 (31), 2015; **în cadrul conferințelor internaționale și naționale: Dificultățile organizării procesului instructiv-educativ în școlile cu învățământ simultan**. În: Probleme și soluții actuale ale parteneriatului familie-comunitate în contextul fenomenului rezistenței educației. Materialele conferinței Științifico-practică internațională, 2013; *Pregătirea cadrelor didactice sub aspectul realizării învățământului simultan – necesitate stringentă a timpului*. În: Cultura profesională a cadrelor didactice. Exigențe actuale. Materialele simpozionului internațional, 16-17 mai 2013; *Organizarea muncii independente a elevilor în clasele simultane: aspect teoretice*. În: Perspective și tendințe actuale de dezvoltare a învățământului preșcolar și primar. Materialele conferinței științifice internaționale, 2013; *Construcții analitice privind asigurarea condițiilor de instruire a elevilor în clasele cu regim simultan*. În: Rezistența la educație: soluții și perspective. Materialele conferinței Științifico-practică internațională, 2014; *Implementarea metodei proiectelor în condițiile învățământului simultan*. În: Tradiții și valori în formarea profesională a cadrelor didactice în învățământul preșcolar și primar. Materialele Conferinței științifice internaționale consacrată aniversării a 55-a de la fondarea Facultății de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, 2015; **în analele doctoranzilor: *Condițiile pedagogice de organizare a procesului didactic în învățământul simultan***. În: Probleme actuale ale științelor umanistice. Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor. Vol. 12, partea I. Materialele conferinței doctoranzilor UPSC, 2013.

Publicațiile la tema tezei: 10 lucrări științifice, suportul de curs (1) și ghid metodologic (1), articole în reviste științifice (2) și participări la foruri științifice naționale și internaționale (6).

Volumul și structura tezei: adnotări în limbile română, rusă și engleză, introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 220 surse, 13 anexe.

Concepte-cheie: învățămînt simultan, învățător, clasă cu predare simultană, managementul clasei de elevi, referențial profesional, formare inițială și continuă.

Lista abrevierilor utilizate: IPS – învățămînt primar simultan; CPS – clasa cu predare simultană; MCE – managementul clasei de elevi; MPDÎPS – managementului procesului didactic în învățămîntul primar simultan RCPI –Referențialul competențelor profesionale ale învățătorilor; CD IPS – cadre didactice din învățămîntul primar simultan; GE – grup experimental; GC – grup de control; CPI - competențe profesionale ale învățătorilor.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este elucidată actualitatea și importanța temei de cercetare, sînt formulate contradicțiile, problema investigației și direcțiile de soluționare, scopul și obiectivele, sînt relevate fundamentele teoretice ale cercetării și descrise inovația și originalitatea științifică, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării fundamentelor teoretice ale învățămîntului primar simultan.

Capitolul 1. Fundamente teoretice ale învățămîntului primar simultan prezintă descrierea conținutului științific al conceptului *învățămînt simultan*, examinat din multiple puncte de vedere prin incursiune în istoria apariției și dezvoltării în literatura științifică a termenului vizat și a sintagmelor științifice conexe ce subliniază existența unui limbaj pedagogic specific demersului didactic simultan în clasele primare; *evocă* problemele pedagogice ale cadrelor didactice în contextul claselor incomplete delimitînd principalele dimensiuni teoretice ale managementului clasei de elevi în învățămîntul primar simultan; *crează* deschideri pentru abordarea procesului de învățămînt în clasele cu predare simultană din perspectivă managerială.

Pentru constituirea istoriei conceptului în cercetare au fost incluse evenimente și fenomene consumate în sfera învățămîntului, anterior secolului XX, dar care au produs efecte importante în timp, în vederea optimizării dezvoltării personalității copilului prin asigurarea accesului la educația formală: *criteriul divizării elevilor în funcție de nivelul de cunoștințe, vîrstă și temperament*, cadrul pedagogic de organizare a procesului didactic, fiind asigurat de *principiul învățării în cooperare*, iar organizarea grupurilor mici de copii în contextul familial cu un învățător (litterator), pentru a învăța bazele culturii, indică la *caracterul eterogen al grupului și scopul didactic* [48, p.213].

Aspectul organizațional al *școlilor simultane* din mediul rural prezintă interes pentru cercetare în scopul determinării cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic și formării profesionale a învățătorilor la nivelul claselor cu predare simultană, caracterizată prin gama incompletă de clase, inclusiv paralele, dar cu un număr mic de elevi (mai puțin de 20) în toate clasele sau selectiv, unde cadrul didactic aplică principiul interdisciplinarității în instruire și realizează activități educative multidisciplinare L.V.Bayborodova [51, p. 37].

În sistemul școlar actual *clasa cu predare simultană* este abordată cu o pondere pentru conceptul de „strategie” și vizează *probleme de organizare a procesului educațional cu scopul asigurării condițiilor de realizare a instruirii în clasele cumulate din cauza numărului mic de copii*. În pofida faptului că sursele actuale abordează preponderent învățământul simultan în perspectiva examinării procesului de predare, conținutul conceptului este analizat prin referințe importante care au contribuit la dezvoltarea învățământului simultan la scară națională și internațională V.Molan [33], M.Păunescu [41], I.Stoichicescu, L.Stănuțescu [45].

În cadrul cercetării de față, este explorată interdependența componentelor procesului didactic, prezentă în literatura pedagogică prin numeroase modele de organizare. Planurile structural și operațional supuse analizei condițiilor pedagogice de realizare a procesului didactic în învățământul primar simultan sînt parte din modelul tridimensional de analiză sistemică a procesului de învățămînt, elaborat de M.Ionescu, M.Bocoș, definit de perspectivele *funcțională, structurală și operațională a procesului de învățămînt* [26]. În intenția fundamentării științifice a cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în învățămîntul primar simultan, din planul structural interesează variabila *organizarea procesului de învățămînt pe discipline școlare*, aceasta fiind o resursă pedagogică importantă, angajată la nivelul procesului de învățămînt simultan [18, p. 112]. *Planul operațional vizează cadrul didactic* angajat în activitatea de proiectare, realizare și dezvoltare a activităților didactice și educative concrete, asigurînd realizarea idealului educațional, stipulat în Codul educației, Art. 6 [13].

Determinările istorice ale învățămîntului simultan în contextul evoluției actuale au creat premise de interpretare a fenomenului educațional în cadrul școlii de acest tip din *perspectiva teoriei și practicii managementului educațional*. A dirija procesul de didactic în clasa alcătuită din grupuri neomogene ca vîrstă școlară înseamnă o *reformulare* a vechiului rol de conducător al acțiunii de formare – dezvoltare a elevilor prin predarea, învățarea și evaluarea disciplinei de specialitate și acțiuni educative. Nevoia unei conduceri la nivel managerial a procesului de învățămînt rezultă din complexitatea educației (metaparadigma ei esențială), afirmă E.Joița [31, p. 220], și din nevoia creșterii eficienței organizării, proiectării, coordonării, îndrumării, luării de decizii optimizate la nivelul clasei de elevi.

Paradigmele teoretice ale studiului managementului clasei de elevi explică structura teoretică a conceptului și recunosc complexitatea acestuia în toate aserțiunile invocate. Principalele domenii funcționale ale activității manageriale ce asigură creșterea în esență a eficienței actului managerial sînt *curriculumul școlar, resursele umane, resursele materiale și financiare, resursele informaționale și de timp*, V.Gh.Cojocarul subliniind că anume acest domeniu este mai puțin studiat și supus investigațiilor într-o perioadă a schimbării [14, p. 78].

Prin extinderea conducerii la nivelul clasei de elevi și ale relației educator - educat, nu se intră în capcana confuziei de planuri și se acceptă ideea că managementul educațional decurge din logica procesului de învățămînt și a relațiilor statuate în clasă, din definirea cît mai completă a respectivului proces, iar această nouă abordare educațională nu se substituie didacticii, mai degrabă este complementară și permite utilizarea și dezvoltarea conceptului de *management al clasei de elevi* [28, p. 13].

Capitolul 2. Coordonata conceptuală a proiectării și realizării procesului didactic în clasele cu predare simultană *conține descrierea* paradigmei actuale a învățământului simultan în perspectiva managementului clasei de elevi, dezvoltă conceptul de *învățător în clasa cu predare simultană* prin cercetarea perspectivelor de abordare a contextului specific predării concomitente la grupe neomogene ca vîrstă, *este elaborat Modelul managementului procesului didactic în învățământul primar simultan, asigură* clarificări într-un câmp epistemologic determinat de activitatea cadrului didactic cu rol de manager în clasa cu predare simultană, ca o condiție semnificativă în determinarea referențialului profesional al cadrului didactic din învățământul simultan.

Avînd la bază concepția despre sursele de constituire a modelelor, dezvoltate atît din teorie, cît și practică, Modelul reprezintă o construcție a realității educației și instruirii în clasele cu predare simultană, avînd ca scop delimitarea variabilelor managementului clasei de elevi, care permit dezvoltarea unei viziuni cu rol de orientare a strategiilor didactice, cu scopul verificării interdependenței între componentele ce contribuie semnificativ la elaborarea cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în clasele cu predare simultană (Figura 1).

Elaborat ca „o convenție științifică utilizată atît de profesor, cît și de cercetător, în scopul construirii unei structuri de epistemologie educațională în relație cu procesele de predare și de învățare” [28, p. 52], prin Modelul managementului procesului didactic în ÎPS este prezentată *o realitate complexă a strategiilor de realizare a procesului didactic în clasa cu predare simultană*, conturînd un punct de vedere unitar asupra demersului didactic în învățământul primar simultan prin componentele: ***normativitate pedagogică, proiectare didactică, predare-învățare-evaluare, comunicare educațională și gestionarea studiului individual.***

Construcția Modelului generalizează caracteristicile procesului de învățămînt, concretizate prin adaptarea la un context particularizat de organizarea simultană a elevilor cu vîrste neomogene într-o clasă școlară. Funcția generală de formare-dezvoltare a personalității elevilor prin proiecte de instruire, asigură clarificări într-un câmp epistemologic determinat de activitatea cadrului didactic extinsă la nivelul rolului de *manager al clasei cu predare simultană*, ca o condiție semnificativă în *determinarea referențialului competențelor profesionale ale competențelor profesionale ale învățătorilor valorificate în clasele cu predare simultană.*

Determinarea asupra competențelor specifice ale cadrelor didactice din învățămîntul simultan s-a realizat din corelarea acestora cu competențele generale ale învățătorilor, fiind particularizate de specificul clasei cu contingent variat de elevi și a rolurilor dezvoltate în calitate de „manager în clasa de elevi”. Similitudinile constatate pe parcursul studiului teoretic, dar și particularitățile învățămîntului simultan, au constituit premise pentru elaborarea **Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor valorificate în clasele cu predare simultană**, elaborat în corespondență directă cu dimensiunile proiectate în cadrul *Modelului managementului procesului didactic în învățămîntul primar simultan.*

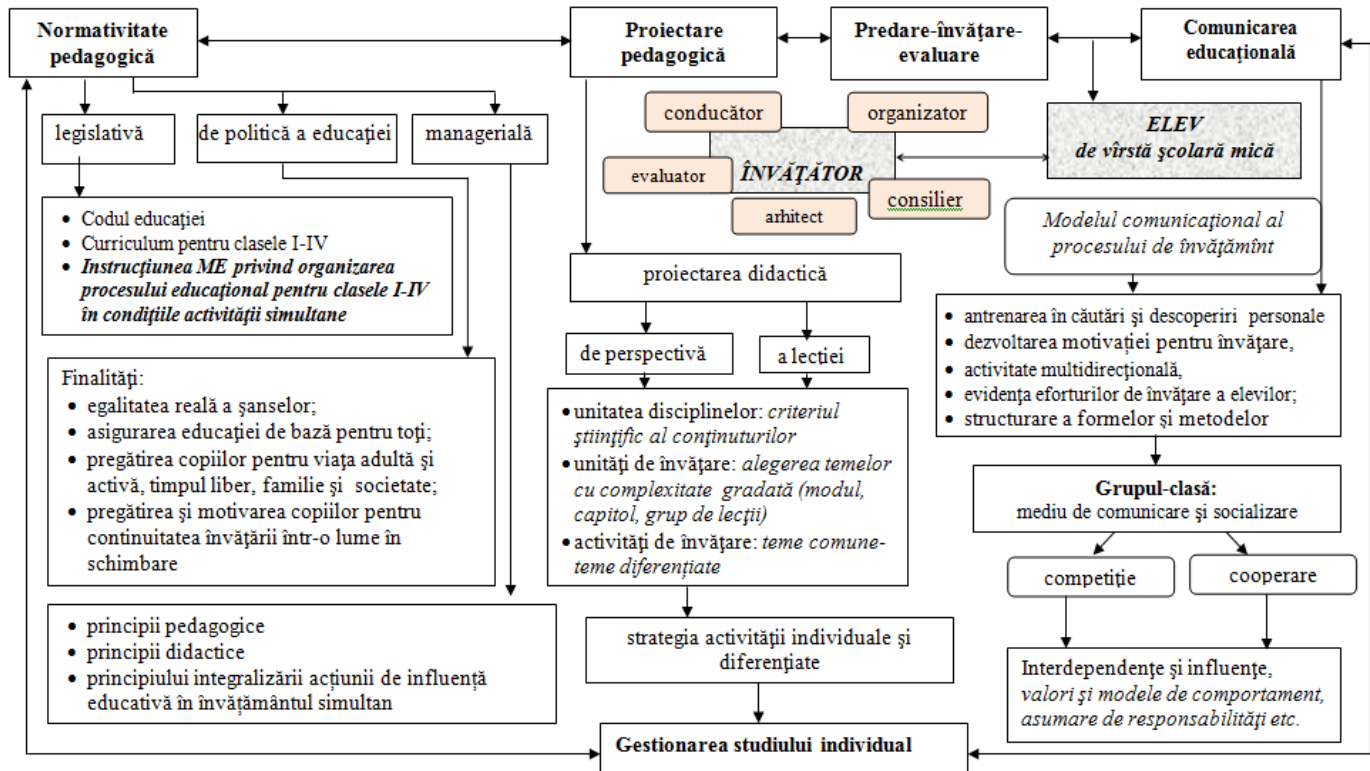
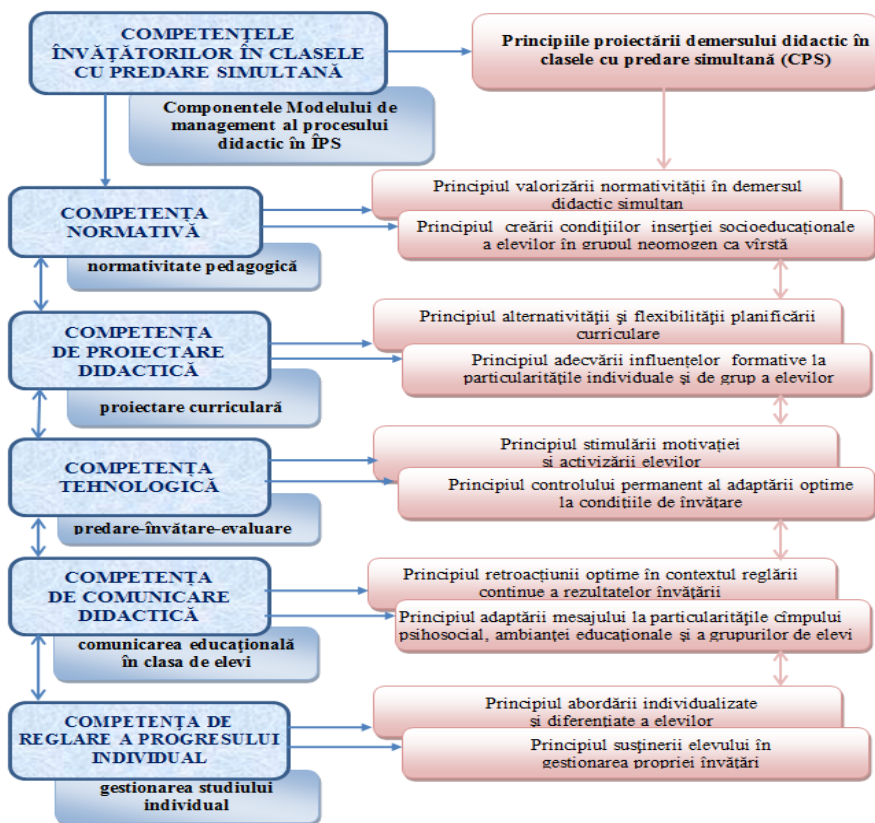

Fig. 1. Modelul managementului procesului didactic în învățământul primar simultan

Din corelația componentelor *Modelul managementului procesului didactic în învățământul primar simultan* și a competențelor profesionale ale învățătorului din ÎPS au fost elaborați indicatorii calității procesului didactic în învățământul simultan în baza principiilor proiectării demersului didactic în învățământul simultan. Competențele profesionale ale învățătorului din clasa cu predare simultană se configurează în jurul componentelor *Modelului managementului procesului didactic în ÎPS*, adecvate în cazul respectării **principiilor proiectării demersului didactic în învățământul simultan**, din care au fost elaborați **indicatorii calității procesului didactic în învățământul simultan**.

Fig. 2. Referențialul competențelor profesionale ale învățătorilor valorificate în clasele cu predare simultană

Elementele de la care începe construcția referențialul învățătorilor ce activează în clasa cu predare simultană vizează obligativitatea de a parcurge curriculumul școlar la fiecare disciplină și clasă de elevi și specificul reprezentat de cumularea claselor și a disciplinelor în următoarele activități: *alcătuirea orarului, proiectarea de lungă durată și zilnică, conceperea lecțiilor, conducerea procesului de predare-învățare-evaluare prin alternarea lucrului direct cu o clasă de elevi și activitatea independentă.*

Tabelul 1. Determinările referențialului profesional al cadrelor didactice valorificat în clasele cu predare simultană

Componentele Modelului managementului procesului didactic în IPS	Principiile proiectării demersului didactic în clasele cu predare simultană (CPS)	Criterii de asigurare a cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în CPS	Indicatorii calității procesului didactic în învățământul simultan	Competențele profesionale ale învățătorului în IPS
Normativitate pedagogică	1.Principiul valorizării normativității în demersul didactic simultan 2.Principiul creării condițiilor inserției socioeducaționale a elevilor în grupul neomogen ca vîrstă	1. Analiza și aplicarea actelor normative în activitatea pedagogică 2. Organizarea mediului de învățare prin stabilirea climatului psihologic în clasă	1. Respectarea normelor cu valoare strategică și operațională în vederea asigurării eficienței 2. Asigurarea climatului psihopedagogic optim inserției socioeducaționale a elevilor în clasa cu predare simultană	<i>Competența normativă</i>
Proiectare curriculară	3.Principiul planificării curriculare 4.Principiul adecvării influențelor formative	3. Realizarea legăturilor intra și interdisciplinare 4. Evaluarea critică a scenariului activității didactice	3. Planificarea corelată a principalelor acțiuni ale educației simultane 4. Sincronizarea strategiilor didactice prin diversificarea conținuturilor orientate spre realizarea finalităților de studii	<i>Competența de proiectare didactică</i>
Predare-învățare-evaluare	5.Principiul stimulării motivației și activizării elevilor 6.Principiul controlului permanent al adaptării optime la condițiile de învățare	5. Aplicarea principiilor didactice 6. Elaborarea și aplicarea tehnologiilor de evaluare criterială prin descriptori	5. Aplicarea principiilor proiectării didactice specifice învățământului primar simultan 6. Articularea echilibrată a principalelor acțiuni ale procesului didactic în învățământul simultan	<i>Competența tehnologică</i>
Comunicarea educațională în clasa de elevi	7.Principiul retroacțiunii optime în contextul educației simultane 8.Principiul adaptării mesajului educațional la particularitățile câmpului psihosocial, ambianței educaționale și a grupurilor de elevi din clasă	7. Asigurarea feed-backului în comunicarea informativă și interpersonală 8. Adecvarea strategiilor de comunicare la particularitățile de vîrstă în grupul neomogen	7. Aplicarea modelului comunicațional în predare, generînd învățarea din implicarea activă a elevului în actul comunicării 8. Armonizarea interacțiunilor pedagogice în clasa de elevi urmîrind influențarea, modificarea și stabilitatea comportamentelor individuale și de grup	<i>Competența de comunicare didactică</i>
Gestionarea studiului individual	9.Principiul abordării individualizate și diferențiate a elevilor 10.Principiul înaintării progresive în învățare prin studiu individual	9. Evaluarea parametrilor psihopedagogici 10. Identificarea nevoilor proprii de dezvoltare	9. Monitorizarea particularizării studiului individual al elevilor în clasa cu program simultan 10. Autonomizarea treptată a elevilor în traseul de autoformare	<i>Competența de reglare a progresului individual</i>

Perspectiva de analiză managerială a învățămîntului a creat oportunități de abordare a statutului referențial al cadrului didactic, consolidat de *reprezentarea socială a profesiei învățătorului care activează în clasa eterogenă de elevi, cu program concomitent de predare-învățare-evaluare*. Contextul specific al activităților instructiv-educative în învățămîntul simultan configurează o dimensiune personalizată a managementului procesului didactic în clasa de elevi cu contingent variat ca vîrstă și evidențiază cunoștințele, capacitățile și atitudinile profesorilor și elevilor în relațiile educaționale prin *ansamblul competențelor cu rol reglator și caracter pronunțat de sensibilizare pentru activitatea cu grupurile eterogene de copii*.

Capitolul 3. Praxiologia formării profesionale a învățătorilor pentru activitate didactică în clasele cu predare simultană conține: rezultatele experimentului pedagogic la etapele de constatare și control, organizat în scopul evaluării gradului de pregătire profesională și aprecierea particularităților formării studenților pedagogi (învățători) pentru activitatea didactică în învățămîntul primar simultan; descrierea Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană, elaborat în vederea eliminării problemelor educației în învățămîntul primar generate de existența în Republica Moldova a claselor incomplete.

Cercetarea experimentală s-a bazat pe datele investigației teoretice și s-a realizat pe parcursul anilor 2013-2015 pe un **eșantion** de 145 cadre didactice, care au reprezentat trei categorii de subiecți: *lotul I* - 76 de studenți ciclul Licență; *lotul II* - 44 de învățători, participanți la cursurile de formare continuă, în vederea acumulării celor 20 de credite necesare pregătirii pentru concursul de atestare a cadrelor didactice; *lotul III* - 25 de învățători, participanți la stagiul de formare prin modulul „Învățămîntul simultan”, cuantificate în 8 credite profesionale.

Eșantionul format a fost distribuit conform demersului de testare a ipotezelor și de control a variabilelor în *grupul experimental și grupul de control*, fiecare lot reprezentînd același număr de subiecți cu o compoziție apropiată în vederea comparării rezultatelor. Instituțiile de aplicare au fost Universitatea de Stat din Bălți „Alecu Russo”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” și Institutul de Științe ale Educației din Chișinău. În operația de dimensionare a populației experimentale a fost utilizată tehnica eșantionării grupurilor cu aplicarea *designului experimental intrasubiecți*, care presupune urmărirea grupurilor în toate etapele experimentului și analiza evoluției lor.

Metodologia cercetării este determinată preponderent de caracterul constatativ-ameliorativ și cuprinde următoarele acțiuni: studiul documentelor de politici educaționale/curriculare (programul de studii); elaborarea programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasa cu predare simultană; constatarea nivelului competențelor cadrelor didactice în cadrul etapelor experimentale; realizarea activității de formare cu caracter experimental în cadrul programului de formare pedagogică pentru învățămîntul primar.

Cercetarea s-a desfășurat în trei etape, realizate și coordonate în conformitate cu o ierarhizare algoritmică ce respectă etapele și subetapele cercetării educaționale:

- 2012-2013 – documentarea științifică a domeniului învățământului simultan, delimitarea perspectivelor de abordare teoretică și practică, respectiv formularea operațională a problemei de cercetat; la această etapă a mai fost determinat design-ul cercetării prin care au fost stabilite obiectivele, formulate ipotezele și elaborat proiectul unitar și coerent al cercetării;

- 2013-2014 – selectarea metodologiei, construirea instrumentelor și aplicarea metodelor de colectare a datelor la etapa de constatare a cercetării, elaborarea și fundamentarea demersului experimental;

- 2014-2015 – implementarea Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasa cu predare simultană prin integrarea Modelului managementului procesului didactic în învățământul primar simultan, prelucrarea și interpretarea rezultatelor formative la nivelul etapei de control a experimentului; valorificarea rezultatelor sub formă de concluzii și propuneri.

Cu scop explorator în vederea stabilirii relațiilor dintre variabilele cercetării și a recoltării informațiilor pentru testarea ipotezelor a fost utilizată **metoda interviului**. Discuția a fost orientată de întrebarea principală a investigației *ce cunosc despre învățământul simultan?*, având drept scop *identificarea dificultăților cu care se confruntă în organizarea procesului didactic în clasele cu predare simultană*. Aspectele menționate de cadrele didactice participante la discuție au constituit *repere pentru valorificarea principiilor proiectării demersului didactic în clasele cu predare simultană*.

Tabelul 2. Racordarea rezultatelor interviului la principiile proiectării demersului didactic în clasele cu predare simultană

Dificultăți și temeri ale cadrelor didactice	Principiile proiectării demersului didactic în învățământul simultan
<ul style="list-style-type: none"> • riscul obținerii performanțelor scăzute la nivelul competențelor specifice ale disciplinelor școlare; 	<ul style="list-style-type: none"> • Principiul valorizării normativității în demersul didactic simultan.
<ul style="list-style-type: none"> • obligativitatea elaborării materialelor pentru două clase diferite, durata timpului de pregătire fiind dublă; 	<ul style="list-style-type: none"> • Principiul alternativității și flexibilității planificării curriculare.
<ul style="list-style-type: none"> • atitudinea permanent creativă față de resistemizarea, în interesul înțelegerii, interdisciplinarității, adaptării la nivelul elevilor în planificarea calendaristică și a lecției; 	<ul style="list-style-type: none"> • Principiul alternativității și flexibilității planificării curriculare.
<ul style="list-style-type: none"> • adecvarea strategiei de predare la efectul formativ, dezvoltându-le elevilor motivația învățării, participării; 	<ul style="list-style-type: none"> • Principiul adecvării influențelor formative la particularitățile individuale și de grup a elevilor.
<ul style="list-style-type: none"> • solicitarea permanentă a cadrului didactic în diversificarea conținuturilor și a strategiilor, respectiv, înglobarea acestora logic și sincronizat într-un tot întreg; 	<ul style="list-style-type: none"> • Principiul stimulării motivației și activizării elevilor.

Dificultăți și temeri ale cadrelor didactice	Principiile proiectării demersului didactic în învățământul simultan
<ul style="list-style-type: none"> abordarea metodologică a experienței de învățare pe măsura maturizării elevului (consolidarea pașilor anteriori cu elevii din clasa superioară) și risc de minimalizare a efortului pentru necunoscut, specific elevilor din clasa cu puțini elevi; 	<ul style="list-style-type: none"> Principiul controlului permanent al adaptării optime la condițiile de învățare.
<ul style="list-style-type: none"> sesizarea unor relații cât mai variate în momentul aplicării, fixării sau în recapitulare, nu prin reproducerea identică și ordonată; 	<ul style="list-style-type: none"> Principiul retroacțiunii optime în contextul reglării continue a rezultatelor învățării.
<ul style="list-style-type: none"> efort de convingere pentru adaptare la normele de grup, toleranță față de opiniile, părerile colegilor prin strategii de interacțiune activă între participanții la activitate (elev-elev, elev-învățător); 	<ul style="list-style-type: none"> Principiul adaptării mesajului educațional la particularitățile câmpului psihosocial, ambianței educaționale și a grupurilor de elevi din clasă.
<ul style="list-style-type: none"> complexitate sporită și competență în elaborarea diferențiată a sarcinilor pentru elevi cu vîrstă neomogenă în același grup școlar; 	<ul style="list-style-type: none"> Principiul abordării individualizate și diferențiate a elevilor.
<ul style="list-style-type: none"> perspectivă managerială de abordare a modului în care învățătorii devin manageri ai situațiilor de instruire, animatori, moderatori, facilitatori de ocazii favorabile învățării; 	<ul style="list-style-type: none"> Principiul controlului permanent al adaptării optime la condițiile de învățare.
<ul style="list-style-type: none"> elaborarea unor trasee de învățare explicite, transparente, prin care învățătorul face vizibili pașii învățării și care permit elevului să înțeleagă cum învață și să învețe cum să învețe; 	<ul style="list-style-type: none"> Principiul transferului valorilor formate elevilor în clasa cu predarea simultană în proiectarea autoinstruirii.
<ul style="list-style-type: none"> utilizarea unor strategii de reflecție asupra propriei învățări (pași către autocunoaștere, către cercetarea de sine, pentru dezvoltare și împlinire). 	<ul style="list-style-type: none"> Principiul înaintării progresive în învățare prin studiu individual.

Cadrul pedagogic de realizare a procesului didactic în clasele cu predare simultană este definit de componentele structurale care îi determină funcționarea internă și de ansamblul competențelor specifice ale cadrelor didactice din învățământul simultan. Abordate în fază de discriminare a valorilor caracteristice cadrului pedagogic de organizare a învățământului simultan prin componentele Modelului managementului procesului didactic în învățământul primar simultan în Tabelul 3 sînt reflectate competențele profesionale ale învățătorilor și itemii de măsurare a acestora în baza indicatorilor *Fișei de observare a calității procesului educațional la disciplina școlară în clasa cu predare simultană*[10, p. 5-7]. Chestionarul propus cadrelor didactice vizează **evaluarea calității procesului educațional al lecției din clasa cu predare simultană**. La bază au fost luate cinci domenii propuse de autorii lucrării: *curriculum, instruire, comunicare, organizarea mediului în clasa de elevi și dezvoltare profesională*, acestea constituind criteriile de evaluare, pentru fiecare din acestea fiind stabiliți indicatori. Evaluarea s-a realizat pe un eșantion de subiecți,

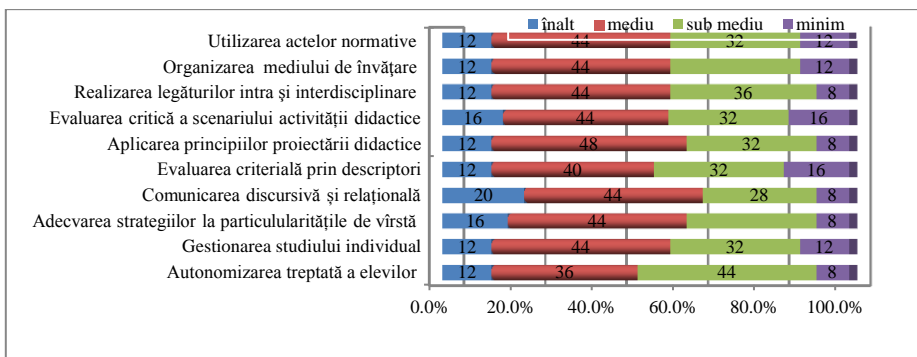
reprezentat de cadrele didactice școlare (25 de învățători, participanți la cursurile de formare continuă în cadrul Institutului de Științe ale Educației din Chișinău la modulul „Învățământul simultan”, în perioada 07-12 iulie, 2014) prin **metoda autoobservației**. Rezultatele au fost interpretate în cercetare în conformitate cu itemii chestionarului, fiind reflectate în Figura 3 la nivelul obiectivelor experimentale și a demersurilor științifice proiectate.

Tabelul 3. Interdependența competențe – valori – indicatori ai calității procesului educațional în clasa cu predare simultană

Competențe profesionale ale învățătorilor la nivelul CPS	Valorile competențelor profesionale ale învățătorilor cu activitate în CPS	Indicatori ai calității procesului de învățământ în CPS
<i>Competența normativă</i>	• Utilizarea actelor normative	• Analiza curriculumului disciplinar (Itemul 1)
	• Organizarea mediului de învățare	• Respectarea cerințelor normative în care elevii se simt în siguranță (Itemul 9)
<i>Competența de proiectare curriculară</i>	• Realizarea legăturilor intra și interdisciplinare	• Elaborarea proiectării didactice la disciplină (Itemul 2)
	• Evaluarea critică a scenariului activității didactice	• Crearea condițiilor favorabile desfășurării activității (Itemul 3)
<i>Competența tehnologică</i>	• Aplicarea principiilor proiectării didactice	• Organizarea activității (Itemul 4)
	• Aplicarea tehnologiilor de evaluare criterială prin descriptori	• Aplicarea instrumentelor de evaluare (Itemul 6)
<i>Competența de comunicare didactică</i>	• Comunicarea discursivă și relațională	• Asigurarea feed-backului în comunicare (Itemul 8)
	• Adecvarea strategiilor la particularitățile de vîrstă	• Selectarea strategiilor de comunicare (Itemul 7)
<i>Competența de reglare a progresului individual</i>	• Gestionarea studiului individual	• Evaluarea parametrilor psihopedagogici (Itemul 5)
	• Autonomizarea treptată a elevilor în traseul de autoformare	• Identificarea nevoilor proprii de dezvoltare (Itemul 10)

Din Figura 3 se observă *nivelul mediu* predominant pentru toate criteriile elucidate, cu o pondere sporită fiind înregistrată valoarea procentuală de 44% din cadrele didactice care utilizează *actele normative adaptate programului de realizare a activităților didactice în clasele cu predare simultană*.

Prin cumularea rezultatelor înregistrate din aplicarea chestionarului s-au obținut date, care certifică nivelul competențelor profesionale ale învățătorilor pentru activitatea didactică în clasele cu predare simultană stabilite în cadrul RCPI.

Fig.3. Gradul de dezvoltare a valorilor competențelor profesionale pentru activitatea didactică în clasele cu predare simultană (învățători, lot III, constatare)

Rezultatele expuse în Tabelul 4 prezintă tabloul într-o lumină favorabilă nivelului mediu pentru toate competențele la etapa de constatare a experimentului, deși mai jos de 50 % pentru toate competențele. Interpretarea comparată a rezultatelor celor două loturi de subiecți (cadre didactice-învățători, participanți la cursurile de formare continuă) subliniază anumite diferențe constatate privind nivelurile de formare a competențelor privind activitatea în clasele cu predare simultană. Diferențele pentru o pondere a rezultatelor nivelului mediu a învățătorilor lotului III sînt explicate de activitatea directă în clasele cu predare simultană (învățătorii care participă la formare pentru modulul „Învățămîntul simultan”), în comparație cu învățătorii care nu predau în aceste clase, iar formarea în cadrul cursurilor se realizează prin modulele tradiționale integrate în curriculumul instituției la specialitatea (Management educațional și didacticele învățămîntului primar).

Tabelul 4. Rezultatele experimentale privind nivelurile de formare a competențelor cadrelor didactice la nivelul claselor cu predare simultană

competențe	Lotul I (studenți)				Lotul II (învățători)				Lotul III (învățători)			
	înalt %	mediu %	submediu %	minim %	înalt %	mediu %	submediu %	minim %	înalt %	mediu %	submediu %	minim %
normativă	2.6	23.7	34.2	39.5	9.1	36.3	36.3	18.2	12	44	32	12
proiectare curriculară	2.6	23.7	36.8	36.8	9.1	36.3	45.5	9.1	12	44	32	12
tehnologică	5.3	31.6	36.8	26.3	4.6	36.3	36.3	22.7	12	44	32	12
comunicare didactică	5.3	34.2	34.2	26.3	9.1	36.3	40.9	13.6	18	44	30	8
reglare a progresului individual	0	21.1	34.2	44.7	4.6	31.8	40.9	22.7	12	40	38	10

Aceiași metodă de cercetare a fost aplicat cadrelor didactice participante la cursurile de formare continuă la Universitatea de Stat „Alec Russo din Bălți” (GE) și Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (GC). Pentru realizarea comparației nivelului de formare a competențelor învățătorilor la nivelul claselor cu predare simultană, fișa de observație a fost propusă studenților anului II, aceștia avînd deja un parcurs universitar prin disciplinele pedagogie și 2-3 discipline didactice. Studenții au fost incluși în cercetare ca (lotul I), în tabelul 4 fiind prezentate rezultatele grupului experimental.

La **etapa de formare a experimentului** s-a inițiat elaborarea și realizarea **Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană**, conceput ca un instrument conceptual și operațional prin ansamblul de etape și operații, ce reprezintă *cadrul de dezvoltare profesională a învățătorilor* și se propune studenților în perioada de formare inițială pentru calificarea învățător la clasele primare prin *curricula disciplinelor universitare* la această specialitate și învățătorilor participanți la cursurile de formare continuă.

Programul de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană (Figura 4) prezintă o structură echilibrată ale alternanțelor simultane favorabile aplicării referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor valorificate în clasele cu predare simultană. Avînd la bază *paradigma abordării prin competențe, dezvoltarea cumulativă a nivelului de competență*, ar favoriza procesul sistematic de dobîndire de competențe noi sau de perfecționare a celor formate în contextul formării pedagogice de licență și a cursurilor de perfecționare organizate cu scop de dezvoltare profesională continuă, pentru argumentarea și validarea prin rezultate a conținutului profilului de competență al învățătorului care activează în clasa cu program simultan.

Dimensiunea de formare cumulativă a competențelor învățătorului în cadrul programului de studii Licență reprezintă *una din condițiile* identificate pentru realizarea eficientă a managementului clasei de elevi în învățămîntul primar simultan. Cele *trei moduri principale în care competențele-cheie transversale pot fi integrate în curriculum* reprezintă condiții importante în procesul de formare a competențelor profesionale ale învățătorului din învățămîntul simultan: *statutul cross-curricular, integrarea în curriculum-ul disciplinelor existente; introducerea ca discipline curriculare separate.*

O altă condiție de dezvoltare a competențelor specifice pregătirii învățătorului pentru activitate în clasa cu program simultan în cadrul coordonatei cumulative se realizează prin **demersul de integrare modulară a problematicii vizate în curriculumul unei discipline** (integrarea modului *Învățămîntul simultan* în cadrul disciplinei *Istoria pedagogiei-autor de curs: L. Ciobanu, dr., conf.univ.*).

Coordonata „Produce curriculare” este specială în Programul de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană, deoarece suporturile de curs, ghidurile metodologice, modele ale proiectelor didactice etc., pot servi sursă de autoformare a competențelor. *Acțiunea de planificare a activității didactice* se desfășoară, în general, pe baza aceluiași reguli ca în situația, cînd se lucrează cu o singură clasă, cerințe noi fiind impuse de particularitățile caracterului neomogen al grupului de elevi: preocuparea principală a învățătorului fiind stabilirea modalităților de alternare a activității directe cu o clasă cu activitatea independentă sau în grup a elevilor din cealaltă clasă. *Proiectul de lecție* este unic pentru cele două / patru clase și discipline. Prin acest document se asigură echilibrul dintre activitatea directă cu învățătorul și activitatea independentă a elevului, precum și parcurgerea conținuturilor și realizarea obiectivelor. *Evaluarea calității proiectului didactic* a presupus colectarea repetată de date concrete referitoare la lecția realizată în clasa cu program simultan.

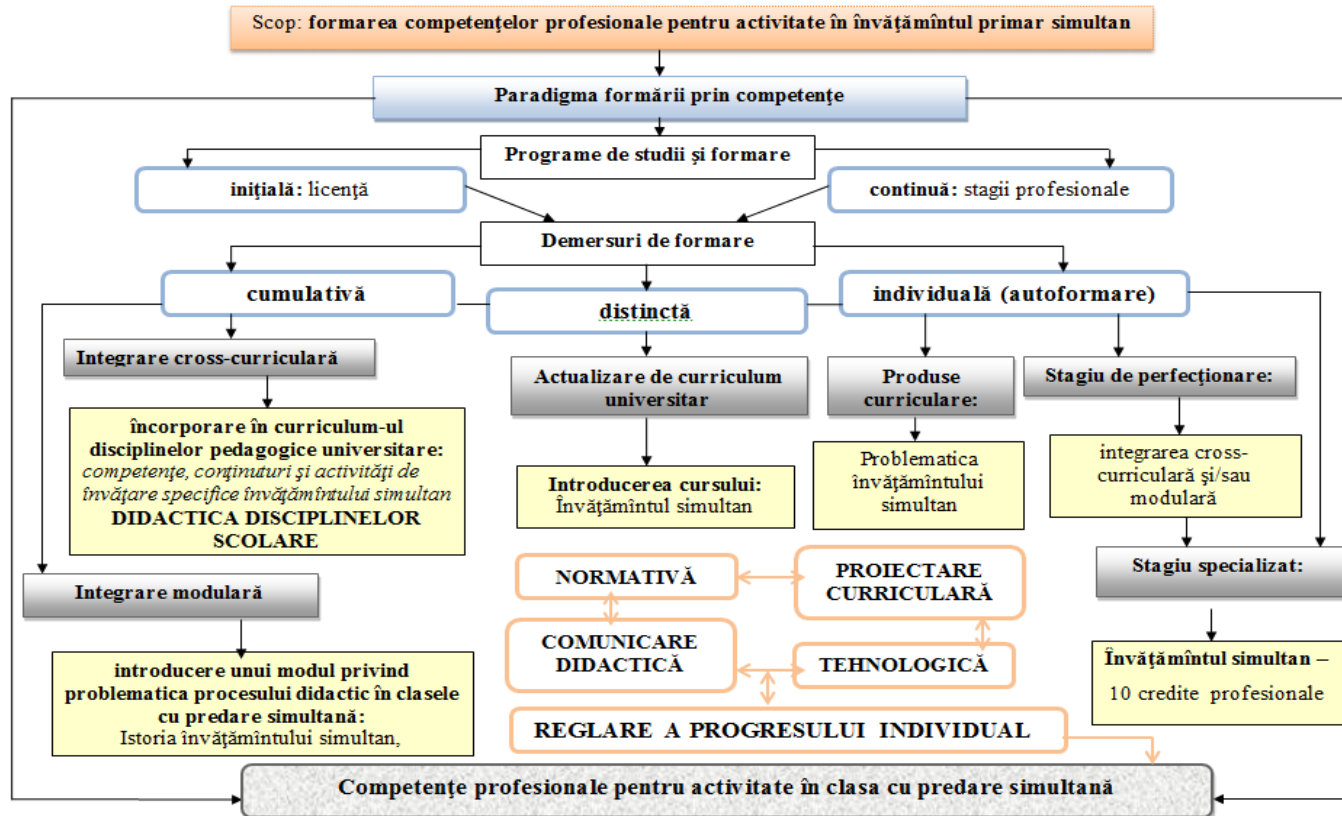
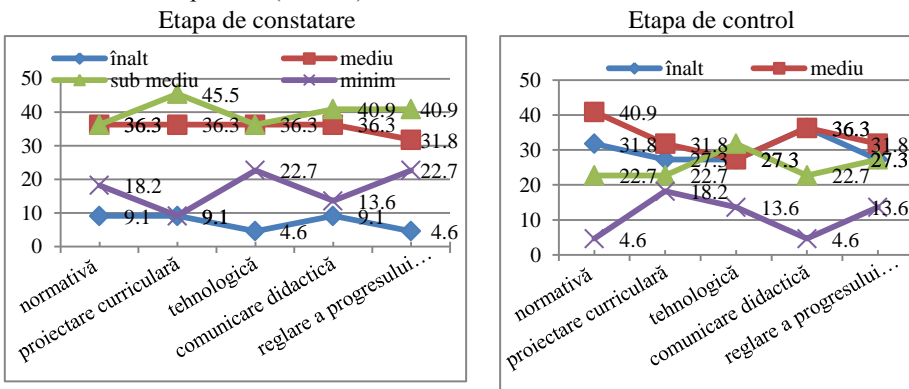

Fig. 4. Programul de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană

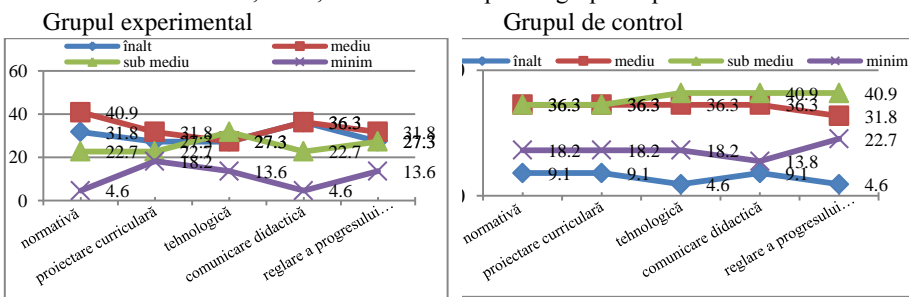
Etapa de control a experimentului este marcată de compararea datelor privind nivelul formării competențelor profesionale a învățătorilor cu activitate didactică în învățământul primar simultan. Aplicarea aceluiași instrumente de la etapa de constatare a experimentului asupra întregului eșantion de subiecți și compararea rezultatelor va aduce concluzii relevante privind *eficiența Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană*, imprimînd lucrării credibilitate prin valorile mai mari sau mai mici cu care sînt comparate. La această etapă a cercetării experimentale validitatea rezultatelor a fost confirmată de calculele efectuate prin intermediul programului de statistică SPSS-17.

În Figura 5 se observă rezultatele învățătorilor, participanți la stagiul de perfecționare la care durata de trei săptămîni (lotul III).

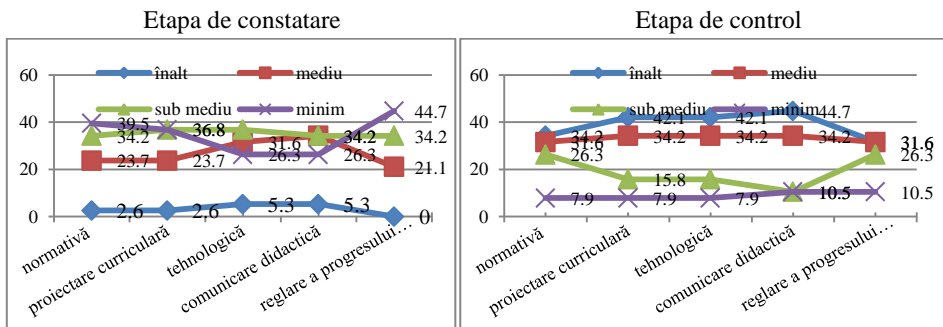
Fig. 5 Rezultatele comparate ale nivelurilor de formare a competențelor învățătorilor privind activitatea didactică în clasele cu predare simultană (GE, lotul II)

Prezentarea în comparație a rezultatelor învățătorilor din același lot cu cei din grupul de control demonstrează, la fel, rezultate înalte pentru grupul experimental.

Fig. 6. Rezultatele comparate ale nivelurilor de formare a competențelor învățătorilor privind activitatea didactică în clasele cu predare simultană (GE, lotul II)

Aceleași operații de comparare s-au realizat cu toate grupurile de subiecți ai cercetării. Varianta similară de comparare a rezultatelor înregistrate de studenți la etapele de constatare și control este prezentată în Figura 9 indicînd rezultatele formării competențelor studenților în baza Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană timp de doi ani de studii universitare.

Fig. 7. Rezultatele comparate ale nivelurilor de formare a competențelor studenților privind activitatea didactică în clasele cu predare simultană (GE, lotul III)

Participarea studenților din grupul experimental la Programul de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană a contribuit semnificativ la creșterea valorilor procentuale a nivelului de formare a competențelor privind activitatea didactică în clasele cu predare simultană: cei mai mulți studenți înregistrând acest nivel pentru competența de comunicare didactică (19,5 %), această competență, înregistrând cel mai mare scor pentru nivelul înalt (44,7%).

Considerăm important la această etapă prezentarea rezultatelor comparate ale nivelurilor de formare competențelor privind activitatea didactică în clasele cu predare simultană pentru toate grupurile de subiecți, diferențele fiind explicate de traseul diferit de formare în cadrul Programului.

Tabelul 4. Rezultatele comparate ale nivelurilor de formare a competențelor privind activitatea didactică în clasele cu predare simultană (GE, etapa de control)

Competențele stabilite în RCPI	Grupurile experimentale ale subiecților cercetării	Nivelurile competenței (în %)			
		înalt	mediu	sub mediu	minim
NORMATIVĂ	Studenți – lotul I	34.2	31.6	26.3	7.9
	Învățători - lotul II	31.8	40.9	22.7	4.6
	Învățători - lotul III	56	40	4	0
PROIECTARE CURRICULARĂ	Studenți – lotul I	42.1	34.2	15.8	7.9
	Învățători - lotul II	27.3	31.8	22.7	18.2
	Învățători - lotul III	44	36	12	8
TEHNOLOGICĂ	Studenți – lotul I	42.1	34.2	15.8	7.9
	Învățători - lotul II	27.3	27.3	31.8	13.6
	Învățători - lotul III	48	40	12	0
COMUNICARE DIDACTICĂ	Studenți – lotul I	44.7	34.2	10.5	10.5
	Învățători - lotul II	36.3	36.3	22.7	4.6
	Învățători - lotul III	48	48	4	0
REGLAREA PROGRESULUI INDIVIDUAL	Studenți – lotul I	31.6	31.6	26.3	10.5
	Învățători - lotul II	27.3	31.8	27.3	13.6
	Învățători - lotul III	48	44	4	4

În tabelul 4 sînt prezentate rezultatele subiecților din grupurile experimentale, stratificarea eșantionului fiind următoarea: 38 de studenți din GE – lotul I; 22 de învățători, participanți la cursurile de formare continuă, în vederea acumulării a 20 de credite necesare pregătirii pentru concursul de atestare a cadrelor didactice (GE) – lotul II și 25 de învățători, participanți la stagiul de formare prin modulul „Învățămîntul simultan”, cuantificate în 8 credite profesionale (GE) – lotul III.

Rezultatele inserate în tabelul de mai jos prezintă niveluri diferite pentru învățătorii și studenții antrenați în Programul de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană. Aceste diferențe se explică în primul rînd este explicate de mai mulți factori, dintre care menționăm: *factorul temporal* - studenții au valorificat componentele Programului pe o durată de 2 ani de zile, învățătorii, doar 3 săptămîni; *factorul experienței profesionale* - învățătorii din lotul II activează în clase cu predare simultană și au fost antrenați în cercetare în perioada stagiului de perfecționare la modulul „Învățămîntul simultan” (această categorie de subiecți înregistrînd cel mai înalt nivel al competențelor), în timp ce învățătorii lotului II au beneficiat de formare profesională privind activitatea didactică în clasele cu predare simultană preponderent prin demersurile cumulativ și individual.

În concluzie, valorile stabilite în cadrul Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor valorificat în clasele cu predare simultană sînt reprezentate de cunoștințe, capacități și atitudini ale cadrelor didactice în proces de formare inițială și continuă pentru activitate profesională în învățămîntul primar simultan, acestea fiind competențele, rezultatele cărora au fost validate experimental: **normativă, proiectare curriculară, tehnologică, comunicare didactică și reglare a progresului individual.**

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Specificul dezbaterii științifice asupra învățămîntului simultan cumulează argumente psihopedagogice în favoarea necesității de studiere a procesului didactic în clasele cu predare simultană, ca expresie a pluralismului educativ prin gîndirea creatoare, neexclusivistă și productivă. Managementul procesului didactic în clasele cu predare simultană reprezintă un potențial educativ ce poate contribui prin forme specifice la consolidarea rolului școlii ca principală instituție de educație, asigurînd acestuia statutul de centru de resurse educaționale pentru comunitate în cadrul sistemului național de învățămînt.

2. Condițiile socioeconomice din R. Moldova au determinat dezvoltarea în ultimul deceniu a învățămîntului simultan, care, deși înregistrează unele succese notabile, rămîne explorat modest în domeniul teoriei și practicii educației. În pofida unor obstacole generate de particularitățile cadrului legislativ, de dificultățile financiare, inerente mentalității pedagogice învechite, prin stabilirea cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în clasele cu predare simultană se vor crea oportunități reale de integrare educativă optimă a elevilor.

3. Activitatea cadrelor didactice în clasele cu predare simultană vizează: aplicarea diverselor forme de *predare simultană* în organizarea claselor (grupări pe niveluri de performanță, pe discipline, elaborare de proiecte, instituționalizate, în funcție de interese etc.); dispunerea de un *grad sporit de autonomie* în organizarea activității didactice, pentru a se adapta la situațiile concrete din clasă, la caracteristicile copiilor, pentru a putea pune în practică o reală individualizare a învățării etc.

4. **S-au adus dovezi științifice** pentru ideea că strategia educației simultane vizează realizarea în cadrul demersului didactic a următoarelor obiective: proiectarea cadrului legislativ și a reglementărilor specifice; diversificarea ofertei educaționale și asigurarea educației de bază pentru toți; identificarea modalităților de susținere adecvată a învățământului simultan (resurse financiare, logistică, evaluare centrată pe performanță, susținere publică); participarea la noua generație de programe europene prin preluarea unor strategii de lucru performante, dezvoltarea de parteneriate internaționale, susținerea inițiativelor de dezvoltare comunitară etc.

5. Din aceste rațiuni ***a fost fundamentat teoretic și praxiologic*** procesul de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea didactică în clasele cu predare simultană prin: determinarea sistemului de idei și concepte prioritare pentru realizarea procesului didactic în învățământul primar simultan; sintetizarea modelelor de instruire în vederea identificării valorilor managementului procesului didactic în clasele cu predare simultană; elaborarea Modelului managementului procesului didactic în învățământul primar simultan (componentele: *normativă, proiectare curriculară, tehnologică, comunicare didactică, gestionare a studiului individual*), conceperea și descrierea principiilor proiectării demersului didactic în învățământul simultan, elaborarea Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor pentru activitatea didactică în clasele cu predare simultană și întemeierea științifică a indicatorilor calității procesului didactic în învățământul simultan, elaborați pentru necesitățile cercetării. Aceste repere au construit cadrul pedagogic de realizare a procesului didactic în învățământul simultan, elaborate în cercetare în vederea formării profesionale universitare a învățătorilor învățătorilor la nivelul claselor cu predare simultană.

6. Formarea învățătorilor pentru prestația didactică în clasele cu predare simultană ***a fost realizată prin construcție și dezvoltare curriculară***, integrând în curriculumul universitar la specialitatea *Pedagogia învățământului primar* disciplina *Învățământul simultan*, module specifice și finalități de studii orientate pentru dezvoltarea competențelor învățătorului privind activitatea didactică în clasele cu predare simultană prin *dimensiunile de formare cumulativă și distinctă a sistemului de competențe* incluse în cadrul Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor; ***au fost elaborate resurse curriculare***: note de curs și ghid metodologic, recomandări metodologice studenților și instrumente de evaluare a gradului de pregătire a studenților/învățătorilor pentru proiectarea/realizarea demersului didactic în învățământul primar simultan.

7. ***A fost elaborat și validat experimental Programul de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană***, care a inclus crearea elementelor curriculare necesare la nivel de produs, enumerate anterior, ca și pregătire cu resurse necesare pentru procesul didactic în clasele primare incomplete. Programul vizează valorificarea optimă a cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic, concretizat în strategii de formare profesională inițială și continuă a cadrelor didactice (studenți și învățători) pentru proiectarea/realizarea procesului în clasele cu predare simultană și descrierea valorilor specifice ale managementului procesului didactic în învățământul primar simultan.

8. **Problema științifică importantă soluționată în cercetare** rezidă în valorificarea cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în învățământul primar simultan prin integrarea Modelului managementului procesului didactic în învățământul primar simultan, a Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor și a

principiilor proiectării demersului didactic, prin intermediul Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană și afirmate în contextul specific al managementului clasei de elevi.

9. În acest context al investigației conștientizăm faptul, că prin cercetarea realizată nu am epuizat sistemul problemelor ce vizează cadrul pedagogic de realizare a procesului didactic și formarea profesională a învățătorilor la nivelul claselor cu predare simultană, ci *am creat anumite perspective prin descrierea avantajelor managementului procesului didactic în clasele cu predare simultană* ce constau în: sporirea ratei de școlarizare, evitarea fenomenelor de oboseală fizică la elevi (și a unor riscuri), datorate parcurgerii unor distanțe mari, costuri mai reduse pentru familie privind școlarizarea copilului; învățătorii au posibilitatea să lucreze cu efective reduse de elevi integrate în sistemul de predare simultană, renunțând la cadrele didactice necalificate, crește calitatea actului de instruire, se reduc cheltuielile pentru plata unui personal mai numeros și este facilitată comunicarea și schimbul de idei, cristalizând colectivitățile profesionale a cadrelor didactice dispersate în anumite circumstanțe.

În intenția de a rezuma concluziile cercetării formulăm anumite **recomandări metodologice** pentru cercetări ulterioare:

(a) pentru concepătorii de politică educațională:

- să opteze, în conformitate cu situațiile specifice din teritoriu și cu resursele materiale și umane de care dispun, între soluții *mai puțin costisitoare* (școli mari, asigurate și din contul suplimentării numărului de copii din diverse localități mici) sau *soluții care să nu afecteze educatul, familiile, comunitatea în ansamblul său*.
- fixarea ca obiectiv prioritar asigurarea de personal didactic calificat;

(b) pentru studenții pedagogi:

- interiorizarea și experimentarea valorilor managementului procesului didactic în învățământul primar simultan în cadrul stagiilor didactice pentru dezvoltarea competențelor profesionale;
- efectuarea practicii pedagogice a viitorilor învățători în localități rurale defavorizate;
- cercetarea pluriaspectuală a referențialului profesional al cadrelor didactice în variate contexte sociale.

(c) pentru cadrele didactice școlare (învățători):

- promovarea valorilor procesului didactic în învățământul primar simultan;
- adoptarea strategiilor de dezvoltare profesională prin valorificarea resurselor create în cercetare,
- formarea unei comisii pentru promovarea evaluarea calității educației în clasele cu predare simultană ;
- abilitarea profesorilor în cadrul formării inițiale și continue cu anumite competențe privind didactica instruirii în clase cu predare simultană, educația compensatorie în scopul diminuării handicapului socio-cultural al celor proveniți din familii dezavantajate (metode psiho-pedagogice de stimulare și recuperare a dificultăților școlare - pedagogie diferențiată, pedagogia grupurilor de nivel etc.), instruirea copiilor cu nevoi speciale, a celor cu probleme de adaptare, cu tulburări instrumentale etc. (în prezent formarea inițială și continuă este aproape exclusiv axată pe o educație de tip urban și care se adresează unui copil mediu, fără probleme de adaptare școlară).

BIBLIOGRAFIE

1. Andrișchi V. Fundamente teoretice și metodologice ale managementului resurselor umane în învățământul preuniversitar. Teza de dr. hab. în pedagogie. Chișinău, 2012. 333 p.
2. Andrișchi V. Oportunități manageriale pentru învățământul preuniversitar prin optica dezideratelor pedagogiei postmoderne. În: *Învățământul postmodern între eficiență și funcționalitate*. Chișinău: CEP USM, 2014, p. 25-30.
3. Antonesei L. Ghid pentru cercetarea educației. Iași: Polirom, 2009. 192 p.
4. Bocoș M. Teoria și practica cercetării pedagogice. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2007. 288 p.
5. **Brițchi A., Sadovei L. Învățământul simultan. Suport de curs pentru studenți în procesul de formare inițială și continuă. Chișinău: S.n., 2014. 151 p.**
6. **Brițchi A., Sadovei L. Învățământul simultan: Breviarium.. Chișinău: S.n., 2015. 89 p.**
7. Bunăiașu C. Profesorul – manager în instruirea constructivistă. În: Joița E. Profesorul și alternativa constructivistă a instruirii. Material – suport pedagogic pentru studenții – viitori profesori (II). Iași: Institutul European, 2007, p. 196-200.
8. Callo T. (coord.), Paniș A. (coord.), ș.a. Educația centrată pe elev: Ghid metodologic. Formarea continuă. Vol. 1. Chișinău: „Print-Caro“ SRL, 2010. 171p.
9. Cartaleanu T. ș.a. Training metodologic pentru cadrele didactice de liceu. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Proiectul Educație de calitate în mediul rural din Moldova. 59 p.
10. Călin M. Teoria și metateoria acțiunii educative. București: Aramis, 2003. 207 p
11. Călinescu G. Viața și opera lui Ion Creangă. Chișinău: Editura Litera, 1998. 177 p.
12. Cerghit I. Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii. Iași: Polirom, 2008. 400 p.
13. Codul Educației. Publicat: 24.10.2014 în Monitorul Oficial Nr. 319-324, art. nr: 634
14. Cojocaru V. Gh. Schimbarea de paradigme în învățământ și contextul social, Conferința științifică internațională „Priorități actuale în procesul educațional” - Chișinău: CEP USM, 2011, p. 564-567.
15. Cojocaru V. Gh., Cojocaru V. Criterii și indicatori de implementare a paradigmei managementului educațional din perspectiva democratică și a integrării europene. În: „Priorități actuale în procesul educațional”. Chișinău: CEP USM, 2011, p. 558-563.
16. Cojocaru-Borozaan M. Teoria culturii emoționale. Chișinău: Tip. UPSC. 2010.239 p.
17. Cojocaru-Borozaan M., Țarnă E., Sadovei L. Integrare socioprofesională prin discurs didactico-științific. Chișinău: Tipografia UPS „I. Creangă”, 2014. 236 p.
18. Cristea S., Bocoș M. Proiectarea instruirii. În Potolea D. ș. a. Pregătirea psihopedagogică. Iași: Polirom, 2008. p. 362-379
19. Curriculumul școlar: clasele I-IV. <http://www.edu.md/ro/curriculum-national-modernizat-2010/>
20. Focșa-Simionov S. Învățarea autoreglată: Teorie. Strategii de învățare. Chișinău: Epigraf, 2010. 359 p.
21. Gaiciuc V., Marin M., Ursu L. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta primară de învățământ. Chișinău: Liceum, 2011. 247 p.
22. Garștea N., Callo T., Granaci L. Ora de dirigenție. Ghid pentru elevi și profesori. Chișinău: Epigraf S.R.L., 2011. 184 p.
23. Gîrleanu-Costea R., Alexandru Gh. Activitatea simultană la două sau mai multe clase în ciclul primar. Craiova, 1996. 194 p.
24. Gliga L. Standarde profesionale pentru profesia didactică. București: Polsib SA, 2002. 200 p.
25. Instrucțiunea privind organizarea procesului educațional și aplicarea curriculumului modernizat pentru clasele I-IV în condițiile activității simultane, Ordinul nr. 5, ianuarie 2012.
26. Ionescu M., Bocoș M. Procesul de învățământ – analiză conceptuală, abordări structural-sistemic, funcționale și interacționale. Aplicații. În: Potolea D. ș. a. Pregătirea psihopedagogică. Iași: Polirom, 2008. p. 198-214.
27. Iucu R. Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii. Humanitas Educational, 2004. 161 p.
28. Iucu R. Managementul clasei de elevi. Aplicații pentru gestionarea situațiilor de criză educațională. Iași: Polirom, 2006. 270 p.
29. Izmășeanu M. Managementul clasei de elevi în condițiile învățământului simultan. Iași: IRCO Script, 2011. 100 p.
30. Jinga I, Istrate E. Manual de pedagogie. București: ALL, 1998. 464 p.
31. Joița E. Metodologia educației. Schimbări de paradigme. Iași: Institutul European, 2010. 284 p.

32. Metodologia de organizare a claselor din învățământul preuniversitar în regim simultan. Ordinului Ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 3.753/2011 din 2 februarie 2012, art. 3 și 13 din Legea educației naționale nr. 1/2011.
33. Molan V. Managementul învățământului simultan. București, 2006. <https://ru.scribd.com/doc/308405376/Managementul-Inv-Simultam-v-Molan>
34. Neacșu I. Metode și tehnici de învățare eficientă. Iași: Polirom, 2015. 320 p.
35. Neculau A. Dinamica grupului și a echipei. Iași: Polirom, 2007. 344 p.
36. Nicu A., Conțiu E. Instrumente pentru învățarea prin cooperare. București: Aramis, 2010. 160 p.
37. Panico V. Formarea atitudinilor către activitatea de pregătire inițială profesională a studenților facultății de pedagogie. În: Prerogativele învățământului preuniversitar și universitar în contextul societății bazate pe cunoaștere. Materialele conferinței științifico-metodice. Chișinău: UST, 2014, p. 75–81.
38. Panico V. ș.a. Conceptul și modelul educației pentru schimbare și dezvoltare. Chișinău: UST, 2011, 100 p.
39. Patrașcu D. Tehnologii educaționale. Chișinău: Tipografia centrală, 2005. 704 p.
40. Păslaru V. Principiul pozitiv al educației. Chișinău: Museum, 2003. 320 p.
41. Păunescu M. Utilizarea jocului didactic în cadrul lecțiilor de matematică la clasele I-IV în învățământul cu predare simultană. Drobeta-Turnul-Severin: Editura Ștef., 2010. 126 p.
42. Pogolșa L., Marin M. Evaluare criterială prin descriptori. Ghid metodologic. Clasa I. Ministerul Educației, 2015. 86 p.
43. Sadovei L. Criterii și indicatori de autoevaluare a culturii comunicării studenților pedagogi. În: Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului. Chișinău, UPS „Ion Creangă”, 2012, Vol.1, p. 176-182.
44. Sadovei L. Cultura normativă a carierei pedagogice. În: Inițiere în cariera profesională. Chișinău: Tipogr. UPS „Ion Creangă”, 2013. p.38-75.
45. Stoichescu I., Stănescu L. Aspecte metodologice privind predarea în condițiile activității simultane. Drobeta-Turnu Severin: Ștef, 2010. 98 p.
46. Stoicescu D. Manolache B., Ilieș B. Predarea simultană. Ministerul Educației și Cercetării. Unitatea de Management a Proiectului pentru Învățământul Rural. București, 2005. 36 p.
47. Șova T., Balțat L. Toleranța la stres. Chișinău: Tipografia UPS „I. Creangă”, 2014. 97 p.
48. Ștefan E. Considerații privind educația în societatea romană. În: Revista de Științe Juridice Craiova, nr. 3 / 2006, p. 212-216.
49. Țurcan (Balțat) L. Pedagogia toleranței. Ghid metodologic. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2013. 150 p.
50. Ursu L., Rusuleac T. Formarea inițială a competențelor profesionale ale cadrelor didactice pentru învățământul primar prin lecții de laborator. În: Facultatea de Pedagogie: tradiție și modernitate. Dialogul generațiilor. Materialele Conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională, 31 oct. 2014. Chișinău: S. n., 2014 (Tipogr. UPS „Ion Creangă”). Vol. 1., 2014. 223 p.
51. Байбородова Л.В. Воспитание и обучение в сельской малочисленной школе: учеб. Пособие. Ярославль: ЯГПУ им. К.Д.Ушинского, 2004. 357 с.
52. Байгулова Н.В. Разработка и реализация модели разновозрастной сельской малокомплектной школы: автореф. дис. канд. пед. наук: Томск, 2011. 29 с.
53. Гарднер В.В. Подготовка учителя к проектированию и тьюторскому сопровождению индивидуальной образовательной траектории сельского школьника. Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук. Чита, 2011. 202 с.
54. Зайкин М.И., Фролов М.И., Шкильменская Н.А. Технологии дифференцированного обучения в сельской школе. Арзамас: АГПИ, 2008. 231 с.
55. Иванов А. Ф. Интеграция педагогических и социальных факторов как условие эффективной деятельности современной сельской школы. Москва: АСОП, 2002. 71 с.
56. Ковалев В. П. Формирование профессиональной готовности учителя начальных классов к работе в малокомплектной сельской национальной школе. Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук. Чебоксары, 1998.
57. Костяшкин Э., Скяткин М. Трудовое воспитание и профориентация школьников. Москва: Просвещение, 1984. 191 с.
58. Огородников Н.Т. Развитие самостоятельности и творческой активности учащихся в обучении. Москва: Педагогика, 1971. 327с.
59. Цирульников А. М. Педагогические основы вариативной организации сельской школы. Москва: ВЛАДОС, 1992. 96 с.

ADNOTARE

Brițchi Aliona

Cadrul pedagogic de realizare a procesului didactic și formarea profesională a învățătorilor la nivelul claselor cu predare simultană

Teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău, 2016

Structura tezei include: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 220 de surse, adnotare (română, engleză, rusă), concepte-cheie în limbile română, engleză, rusă, lista abrevierilor, 157 pagini de text de bază, 23 de tabele, 21 figuri, 11 anexe.

Publicații la tema tezei: 10 lucrări științifice.

Concepte-cheie: învățământ simultan, învățător, clasă cu predare simultană, managementul clasei de elevi, referențial profesional, formare profesională inițială și continuă.

Domeniul de studiu reprezintă Teoria generală a educației, Pedagogia învățământului superior.

Scopul cercetării: fundamentarea teoretică și praxiologică a formării profesionale a învățătorilor pentru activitatea didactică în clasele cu predare simultană.

Obiectivele investigației: determinarea sistemului de idei și concepte prioritare pentru organizarea procesului didactic în învățământul primar simultan; elaborarea Modelului managementului procesului didactic în învățământul primar simultan și a Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor valorificate în clasele cu predare simultană; evaluarea nivelurilor și a particularităților formării profesionale inițiale și continue a învățătorilor pentru organizarea procesului didactic în clasele cu predare simultană; proiectarea și validarea experimentală a Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării este confirmată de: Modelul managementului procesului didactic în învățământul primar simultan; referențialul competențelor profesionale ale învățătorilor valorificate în clasele cu predare simultană; principiile proiectării demersului didactic în clasele cu predare simultană rezultate din proiectarea cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în învățământul primar simultan prin componentele: *normativitate pedagogică, proiectare curriculară, predare-învățare-evaluare, comunicare educațională și gestionarea studiului individual.*

Problema științifică soluționată în cercetare rezidă în valorificarea cadrului pedagogic de realizare a procesului didactic în învățământul primar simultan prin integrarea Modelului managementului procesului didactic în învățământul primar simultan, a Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor și a principiilor proiectării demersului didactic, prin intermediul Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană și valorificate în clasele cu predare simultană, și afirmate în contextul specific al managementului clasei de elevi.

Semnificația teoretică a cercetării este confirmată prin determinarea sistemului de idei și concepte necesare pentru fundamentarea teoretică a Modelului managementului procesului didactic în învățământul primar simultan; descrierea semnificației termenilor operaționali în demersul investigational; prezentarea paradigmei actuale a managementului procesului de învățământ în clasele cu predare simultană; dezvoltarea Referențialului competențelor profesionale ale învățătorilor valorificate în clasele cu predare simultană, crearea noilor cunoștințe în domeniul Teoriei generale a educației prin stabilirea avantajelor, limitelor și a perspectivelor învățământului simultan în educația elevilor la treapta primară de învățământ.

Valoarea aplicativă a cercetării: elucidarea nivelurilor și a particularităților de formare a învățătorilor pentru realizarea activității profesionale în clasele cu predare simultană; adaptarea curriculumului universitar de formare profesională a învățătorilor la nivel de produs în planul resurselor curriculare și la nivel de proces prin finalități, conținuturi și valori specifice activității profesionale în învățământul simultan; elaborarea și validarea experimentală a Programului de formare profesională a învățătorilor pentru activitatea în clasele cu predare simultană.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin diseminarea rezultatelor cercetării teoretice și experimentarea Programului de formare profesională inițială și continuă a învățătorilor la nivelul claselor cu predare simultană în Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, în Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și Institutul de Științe ale Educației în anii 2012 – 2015.

АННОТАЦИЯ

Aliona Brițchi

Педагогические основы обучения и подготовки учителей к работе в малокомплектных классах Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук, Кишинев, 2016

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 220 источников, аннотации (румынский, английский, русский), ключевые слова на румынском, английском, русском языках, список сокращений, 157 страниц основного текста, 23 таблиц, 21 рисунков и 13 приложений.

Публикации по теме диссертации: 10 научных работ.

Ключевые слова: одновременное образование, учитель, обучение в малокомплектных классах, классное руководство, профессиональный референциал, начальная подготовка и непрерывное обучение.

Область исследования: Общая теория образования, Педагогика высшей школы.

Цель исследования: теоретическое и практическое обоснование профессиональной подготовки учителей к работе в малокомплектных классах.

Задачи исследования: определение системы идей и концепций для организации учебного процесса в малокомплектном начальном образовании; разработка Педагогической модели управления учебного процесса в системе малокомплектного начального образования и Референциала компетенций учителей выявленные в работе с малокомплектными классами; оценка уровня и особенностей начальной и непрерывной подготовки преподавателей для работы в системе начального малокомплектного образования; разработка и экспериментальная проверка результатов Программы подготовки учителей к работе в классах с одновременным преподаванием.

Научная новизна исследования заключается в разработке Педагогической модели управления учебного процесса малокомплектного начального образования и Референциала компетенций учителей выявленные в работе с малокомплектными классами; принципы дидактического проектирования в классах с одновременным обучением, результаты проектирования педагогических основ реализации учебного процесса в системе малокомплектного начального образования по компонентам: педагогическая нормативность, педагогическое проектирование, педагогическое общение, преподавание-обучение-оценка и управление индивидуальным обучением

Научная проблема, решенная в исследовании состоит в задействовании педагогических основ в реализации учебного процесса в системе малокомплектного начального образования в рамках Программы по подготовке учителей к работе в классах с одновременным преподаванием, в интеграции Педагогической модели управления учебного процесса в системе малокомплектного начального образования, Референциала компетенций учителей и принципов дидактического проектирования выявленные в работе с малокомплектными классами, указанных в конкретном контексте управления классом.

Теоретическая значимость исследования состоит в определении системы идей и понятий, необходимых для теоретического обоснования Педагогической модели управления учебного процесса в системе малокомплектного начального образования; описании значения операциональных терминов с точки зрения исследования, презентации существующей парадигмы управления учебного процесса в системе малокомплектного начального образования, в определении значения управления малокомплектным классом; развитие Референциала компетенций учителей необходимых для работы в классах с одновременным преподаванием, выявлении новых знаний в области Управления образованием для определения преимуществ, ограничений и перспективы одновременного образования в воспитании учеников на начальном этапе обучения.

Практическая значимость исследования заключается в: выявлении уровня и особенностей специальной подготовки учителей для реализации учебного процесса в малокомплектных классах; адаптация университетского учебного плана для подготовки преподавателей в плане ресурсов куррикулума и конечных знаний в преподавании в системе малокомплектного образования; разработка и внедрение экспериментальной учебной Программы подготовки учителей к работе в малокомплектных классах.

Внедрение научных результатов было достигнуто за счет распространения результатов теоретических исследований и экспериментов Программы подготовки учителей к работе в малокомплектных классах в Бельском Государственном Университете имени «Алеку Руссо», в Государственном Педагогическом Университете имени «Ион Крянгэ» г. Кишинев и в Институте Педагогических Наук г. Кишинев в 2012-2015 годах.

ANNOTATION

Aliona Brițchi

Within educational achievement in teaching and training of teachers in grades with simultaneous teaching

PhD thesis teaching, Chisinau, 2016

Thesis structure includes: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 220 sources, annotation (Romanian, English, Russian), key concepts in Romanian, English, Russian, list of abbreviations, 157 pages of main text, 23 tables, 21 figures, 13 annexes.

Publications on the thesis topic 10 scientific papers.

Key concepts: simultaneous education, teacher, classroom simultaneous, classroom management, teaching referential professional, initial and continuing vocational training.

Field of study is the general theory of education, higher education pedagogy.

Research goal: the theoretical and praxiological training of teachers for teaching in classes with simultaneous teaching.

Objectives of the investigation: to determine priority system for organizing ideas and concepts in primary simultaneous teaching process; Model development management process simultaneous teaching in primary and referential professional skills of teachers in classes taught simultaneously exploited; assess the levels and the specific initial and continuous training of teachers for work in classes with simultaneous teaching; Program design and experimental validation of the training of teachers for work in simultaneous teaching classes.

Scientific novelty of the research is the process of management simultaneous model teaching in primary and referential professional skills of teachers in classes taught simultaneously exploited; the design principles of the didactic teaching in classes with simultaneous results of the envisaged educational achievement in teaching in primary components simultaneously: pedagogical normativity, pedagogical design, teaching-learning-assessment, educational communication and individual study.

Scientific issues resolved in research lies in harnessing framework educational achievement in teaching in primary simultaneously. Program under the training of teachers for work in classes taught simultaneously by integrating the management model of the teaching process in primary simultaneously referential professional skills of princes teachers and teaching approach design capitalized simultaneous teaching classes, and affirmed in the specific context of classroom management.

Theoretical research is confirmed by determining the system of ideas and concepts necessary theoretical foundations of the Model management in primary simultaneous teaching process; Significant description of operational terms of the investigational approach, presenting the current paradigm of educational management of process in classes with simultaneous teaching, development referential professional skills of teachers valued in classes taught simultaneously, creating new knowledge in the field of educational management to identify the advantages, limitations and perspectives simultaneous education in the education of students at the primary stage of education.

Value of the research: elucidation levels and the specific training of teachers for carrying out the simultaneous teaching professional classes; adapting the university curriculum for training teachers at product and process curricular resources plan at the end, content and values in specific education professional simultaneous activity; Program development and experimental validation of the training of teachers for work in simultaneous teaching classes.

Implementation of scientific results was achieved by disseminating the results of theoretical research and experimentation program training teachers in grades taught simultaneously in the State University „Alecu Russo”, in the State Pedagogical University „Ion Creanga” and the Institute of Educational Sciences in the years 2012-2015.

BRÎȚCHI Aliona

**CADRUL PEDAGOGIC DE REALIZARE A PROCESULUI DIDACTIC
ȘI FORMAREA PROFESIONALĂ A ÎNVĂȚĂTORILOR LA NIVELUL
CLASELOR CU PREDARE SIMULTANĂ**

Specialitatea 531.01 - Teoria generală a educației

**AUTOREFERATUL
tezei de doctor în științe pedagogice**

Aprobat spre tipar 26.08.2016

Formatul hîrtiei 60 x 84 1/16

Coli de tipar: 2.1

Hîrtie A4. Tipar offset

Tiraj: 40 ex.

Tipografia U.P.S. „Ion Creangă”, str. I. Creangă, 1, Chișinău, MD-2069